

VIITORUL POLITICII AGRICOLE COMUNE

DOREL BAHRIŢ\*

**Abstract.** *This paper aims to present the development of the EU agricultural policy both within the Community space in general and for Romania in particular, starting from launching the EU Agricultural Policy to highlighting the principles and pillars of EU Agricultural Policy and emphasizing the 4 major stages of policy's reform and secondary legislation in field. Launched and promoted in the complex project Common Market (gradually transformed in the Internal Market), becoming the first „practical application“ and its first notable success, the EU Agricultural Policy has increasingly become „the Cinderella“ of the European Union with a contribution to European's Union GDP of only 2.4% and with a continuous theme of tension. The core of the current reform package of EU Agricultural Policy is to be found in the pronounced reduction of intervention prices — to the key products and the removal from the culture of arable land, encouraging the competitiveness, the farmers focusing less on product quality and more on their quality. Also, the mutations foresee the gradual transition of funds from direct payments on production to rural development. In this context, Romania has to „fight“ both with overcoming the state of subsistence agriculture and with the new conditioning regarding the EU Agricultural Policy reform, but also with multinationals in this sector, more and more aggressive under the new conditions.*

**Keywords:** *Common Agricultural Policy, secondary legislation, reform package of EU Agricultural Policy.*

*Introducere*

Tratatul de la Roma privind instituirea Comunităţii Economice Europene — TCEE (semnat pe 25 martie 1957 şi intrat în vigoare la 1 ianuarie 1958) a statuat *Politica Agricolă Comună (PAC)* ca o prioritate pentru ceea ce ulterior va deveni Uniunea Europeană. *Multă vreme PAC a fost singura politică sectorială integrată.*

PAC s-a bazat pe anumite obiective cheie, mai ales pe dorinţa de a garanta autosuficienţa în ceea ce priveşte alimentele de bază, ca răspuns la lipsurile alimentare din perioada postbelică. Rezultatul a fost o politică rigidă, de subvenţii,

---

\* Conferenţiar universitar doctor, Universitatea „Hyperion“ — Bucureşti.

orientată spre producție, care a continuat să funcționeze până în 1990, timp în care PAC a devenit o victimă a propriului său succes. Pe măsura ce principalul obiectiv, de producere a cât mai multe produse era realizat, efectele colaterale nedorite au început să apară (de exemplu cantități de carne de vită fabuloase și mari cantități de cereale care au trebuit preluate de UE și depozitate în depozite proprii).

Astfel, la sfârșitul anilor '80 exista deja un acord general privind nevoia unei reforme. PAC a fost mult simplificat, prin concentrarea diferitelor scheme de plată directă într-una singură, fiind și un mecanism mult mai eficient și atingând mai multe obiective la un cost redus.

Susținerea cultivării în vederea obținerii produselor agricole și alimentare este acum angrenată mai ales în ceea ce privește prioritățile publice și preocupările consumatorului. Din politica care oferea subvenții în schimbul cantității produse, suportul PAC s-a transformat acum în unul care este dependent de *calitatea competiției*, de garanțiile referitoare la mediul înconjurător și siguranța alimentelor, în concordanță cu prioritățile publicului comunitar.

Totuși, 20% dintre fermierii comunitari primesc 80% din subvențiile agricole directe, acordate în cele 27 de state membre. Circa 40% (care până în anul 2013 trebuie să ajungă la cca. 34%) din cele peste 117 miliarde de euro, la cât se ridică bugetul anual al UE, sunt alocate pentru subvențiile agricole, iar Franța este principalul beneficiar (peste un sfert din bugetul agricol comunitar).

PAC nu mai este în prezent un vehicul al integrării, ci o temă de tensiuni. Unii specialiști au subliniat faptul că politica comună în agricultură a reușit să prevină opoziția fermierilor față de integrarea europeană, dar concepția conform căreia o categorie socială trebuie plătită pentru a susține proiectul european este astăzi depășită.

### *Principii fundamentale care stau la baza Politicii Agricole Comune*

Statele fondatoare ale Comunității Economice Europene au fost de acord că agricultura trebuie inclusă în piața comună. Pentru aceasta era nevoie de o politică agricolă comună care să armonizeze diferitele mecanisme naționale de sprijin și să stabilească niște bariere vamale comune pentru bunurile venind din țările nemembre. Politica Agricolă Comună a fost una din primele politici decise la nivel comunitar. Principiile funcționării și traducerea în practică a PAC au fost stabilite în cadrul unei *Conferințe* ce a reunit în 1958, la Stressa (Italia), miniștrii agriculturii din cele șase țări membre.

Trei principii fundamentale au stau și stau la baza politicii agricole comune:

a) crearea și menținerea unei *singure piețe și a unor prețuri comune* (o singură piață în care produsele agricole circulă liber);

b) respectul noțiunii de *preferință comunitară* (în comerțul agricol se manifestă preferința pentru mărfurile produse în interiorul Comunității, cumpărătorii de produse necomunitare trebuind să plătească o suprataxă);

c) *solidaritatea financiară* (statele membre participă împreună la constituirea resurselor și beneficiază de finanțarea cheltuielilor legate de PAC).

Cele trei principii sunt interdependente neputând fi aplicate separat.

De-a lungul timpului aplicarea celor trei principii a adus mari servicii Comunității astfel că securitatea aprovizionărilor a fost asigurată pentru principalele categorii de produse alimentare și a contribuit esențial la menținerea unui anumit echilibru între oraș și sat și între interesele agricultorilor și cele ale consumatorilor<sup>1</sup>.

Conform tratatelor originare și modificatoare piața UE (în aplicarea celor trei principii) este reglementată prin: prețuri, intervenția pe piață, ajutoare financiare, cote de producție, protecție vamală comună.

Consiliul UE aprobă propunerile Comisiei Europene, care fixează anual trei prețuri distincte: prețul indicativ, prețul prag și prețul de intervenție al produselor.

*Prețul indicativ* reprezintă prețul la care autoritățile comunitare consideră că trebuie să realizeze tranzacțiile cu produse agricole pe Piața Internă, pentru a asigura un standard rezonabil de viață a producătorilor.

*Prețul de intervenție* este prețul minim garantat pe care producătorii îl pot obține pentru producția comercializată în spațiul UE. Atunci când oferta este mai mare decât cererea pentru unele produse, Uniunea Europeană intervine prin achiziția și stocarea acelui produs, nepermițând scăderea prețului pe piață sub prețul de intervenție. Prețul de intervenție este mai mic decât prețul indicativ.

*Prețul prag* — conform căruia produsele agricole de import cu preț mai mic decât acest preț nu pot intra în Uniunea Europeană. Nivelul acestui preț este obținut prin aplicarea taxelor vamale.

Față de prețul indicativ, pe Piața Internă funcționează însă prețul de piață (prețul indicativ are astăzi doar o valoare orientativă).

### *Legislația comunitară secundară privind PAC*

Tratatul fondator (Tratatul de la Roma privind instituirea Comunității Economice Europene), împreună cu tratatele modificatoare au constituit izvoarele primare ale dreptului comunitar în domeniu (astăzi denumit Tratatul de Funcționare a Uniunii Europene). Un rol deosebit de important l-au constituit însă și izvoarele secundare, respectiv: regulamentele, directivele și deciziile.

La 14 ianuarie 1962, Consiliul adoptă primele norme privind PAC, create pentru stabilirea unei piețe comune a produselor agriculturii și pentru solidaritatea financiară prin înființarea Fondului European de Orientare și Garantare Agricolă (FEOGA). Prețurile comune (unice) însă au fost aplicate începând din 1968.

Fondul avea două secțiuni distincte și anume: „*secțiunea Orientare*” destinată ajustării structurilor agricole și modernizării agriculturii și „*secțiunea Garanții*” ce reprezenta peste 90% din FEOGA și era destinată transpunerii în practică a celor trei principii fundamentale. În scopul înființării *pieței unice a produselor agricole*, prețurile acestora au fost unificate. Pentru a evita însă ca agricultorii din țările cu prețuri ridicate să fie obligați să accepte reduceri de preț, prețurile

<sup>1</sup> Rose V. C. Bellamy & G. Child, *Common Market Law*, London, Ed. Sweet & Maxwell, 2001, pp. 101-109.

unice au fost stabilite pentru fiecare produs la cel mai înalt nivel existent. Datorită acestui fapt preţurile unice comunitare la majoritatea produselor agricole s-au situat constant peste preţurile pieţei mondiale, iar diferenţa dintre acestea nu a încetat să crească.

Consiliul UE, prin *Regulamentul nr. 1290/2005 privind finanţarea politicii agricole comune* a creat (restructurând FEOGA) două fonduri europene pentru agricultură, numite: *Fondul European de Garantare Agricolă* — FEAGA, pentru finanţarea măsurilor de marketing şi pentru plăţi directe şi *Fondul European pentru Agricultură şi Dezvoltare Rurală* — FEADR, pentru finanţarea programelor de dezvoltare rurală (la aceste două fonduri principale se mai adaugă un fond complementar: *Fondul European pentru Pescuit* — FEP care sprijină investiţiile pentru dezvoltarea resurselor acvatice vii, modernizarea ambarcaţiunilor de pescuit şi îmbunătăţirea prelucrării şi comercializării produselor piscicole)<sup>2</sup>.

Comisia are ca principal obiectiv simplificarea actualului sistem de programare, management şi control al fondurilor, prin crearea unui fond unic — FEADR, precum şi prin integrarea treptată a Obiectivului 1 (Pilonul 1) în acest fond. FEADR preia şi fondurile de dezvoltare rurală acordate în prezent din cele două secţiuni ale FEOGA (Garantare şi Orientare), combinând caracteristicile sistemului financiar şi de management al fondurilor structurale cu cel al FEOGA — Garantare.

Dreptul derivat comunitar vizând PAC cuprinde unul din domeniile cu cele mai multe reglementări. De menţionat faptul că în anul 1985 a fost adoptată *Cartea albă privind realizarea completă a Pieţei Interne* (supervizată prin Actul Unic European — 1986) care prevedea ca finalitate eliminarea, până la 31.12.1992, a tuturor barierelor comerciale interne pe teritoriul UE şi realizarea pieţei interne, menţionând necesitatea adoptării unui număr de 282 de măsuri legislative, din care circa 1/3 vizau PAC.

Prin reglementări europene se stabileşte organizarea comună de piaţă. Consiliul, la propunerea Comisiei, adoptă regulamente, directive sau decizii europene privind stabilirea preţurilor, taxelor, ajutoarelor sau contingentelor, precum şi repartizarea posibilităţilor de pescuit. Comisia poate adopta, pe anumite domenii, propriile regulamente.

Privind România, reglementările de primă importanţă vizează Regulamentele CE nr.: 2092/91; 1493/1999; 1782/2003 (ovine, caprine, bovine, plăţi directe); 320/2004 (zahăr); 797/2004 (agricultura); 2220/2006; 834/2007; 3/2008; 834/2007; 501/2008; 889/2008; 967/2008; 1254/2008; 765/2008; 710/2009; 537/2009 etc.<sup>3</sup>.

### *Scopul şi pilonii PAC*

Politica Agricolă Comună are ca scop: *dezvoltarea unui sistem agricol modern, care să asigure un nivel de viaţă echitabil populaţiei rurale, stabilizarea pieţelor şi aprovizionarea la preţuri rezonabile a consumatorilor.*

<sup>2</sup> Bahrin, Dorel, *Studii Europene*, Bucureşti, Editura Victor, 2009, pp. 74-79.

<sup>3</sup> Pentru o imagine generală privind complexitatea reglementărilor PAC, recomandăm site-ul: <[ec.europa.eu/interna\\_market/score/docs/relateddocs/relateddocs/list-dir/im-directives\\_ro.pdf](http://ec.europa.eu/interna_market/score/docs/relateddocs/relateddocs/list-dir/im-directives_ro.pdf)>.

Pilonii PAC — lansați prin „Agenda 2000“ (piloni de cheltuieli agricole) vizează:

*Pilonul 1 — susținerea pieței și a veniturilor* — acoperă plățile directe și subvențiile legate de piață acordate organizațiilor comune de piață precum achiziționarea de produse pentru depozitele publice, scheme de valorificare a surplusului și subvențiile pentru exporturi. Finanțarea pentru pilonul 1 a provenit din secțiunea garantare a Fondul European de Orientare și Garanții Agricole (FEOGA ).

*Pilonul 2 — dezvoltarea rurală* — măsurile au în vedere încurajarea protecției mediului, ajutorarea zonelor defavorizate, promovarea calității alimentelor, a respectării standardelor, asigurarea bunăstării animalelor. Măsurile din cadrul acestui pilon sunt cofinanțate de UE și statele membre.

Aproximativ 90% din producția agricolă din statele membre ale UE este reglementată în *organizațiile comune de piață*. Treptat, organizațiile comune de piață le-au înlocuit pe cele naționale pentru sectoarele care cad sub incidența PAC<sup>4</sup>.

Instanțele comunitare stimulează și favorizează prin intermediul aporturilor de fonduri constituirea acestui tip de organizații.

În organizațiile specializate de marketing vânzarea întregii producții se face prin organizație (stabilirea prețurilor, contracte ferme). Organizația trebuie să acorde membrilor asistență tehnică pentru folosirea practicilor ecologice de cultivare a pământului. Drepturile și obligațiile producătorilor sunt prevăzute într-un statut.

Organizația trebuie să se îngrijească ca membrii săi să dispună de infrastructura tehnică pentru depozitare, ambalare și comercializare și să asigure un management comercial și bugetar legal. Finanțarea se realizează prin proiecte de la UE și fonduri proprii.

### *Reforma PAC*

a) *Etapa pregătitoare*. Primele reacții ale Comunității la efectele negative ale PAC, au apărut la sfârșitul anilor '70. Deși modeste, în 1979 au fost operate primele schimbări la sistemul prețurilor nelimitat garantate. S-a decis astfel să se introducă o *taxa de co-responsabilitate* la producția de lapte cu scopul transferării asupra producătorilor a unei părți din cheltuielile de stocaj și a subvențiilor necesare exportării pe piața mondială a excedentelor cumulate. În scurt timp însă taxa de co-responsabilitate stabilită s-a dovedit insuficientă pentru stoparea creșterii producției de lapte. *Anul următor însă, miniștrii agriculturii au recunoscut, în principiu, că PAC trebuie să ia în considerare o anumită limitare a producției*. Pentru a restrânge oferta la nivelul cererii (consumul intern plus export), în 1984 a fost introdus sistemul cotelor la producția de lapte. În 1988 au fost operate schimbări radicale în PAC. În această direcție, Consiliul UE a decis să limiteze cheltuielile agricole suportate pe viitor de Comunitatea Europeană. Creșterea cheltuielilor agricole trebuia să rămână net inferioară ritmului de creștere al PIB-ului din Comunitate. S-a instituit astfel o „linie directoare“ obligatorie constând în fixarea unui plafon al cheltuielilor bugetare agricole. În noile condiții rata creș-

<sup>4</sup> Augustin Fuerea, *Drept comunitar al afacerilor*, București, Editura Universul Juridic, 2006, pp. 301-308.

terii cheltuielilor pentru agricultură nu mai putea să depășească 74% din rata de creștere a PIB-ului comunitar.

Cei Doisprezece au decis atunci să aplice plafoane pentru garanțiile acordate principalelor produse comunitare, excepție făcând laptele, pentru care *sistemul cotelor fusese stabilit încă din 1984*, și zahărul ce fusese dintotdeauna supus regimului cotelor la producție. Aceste limitări, denumite *stabilizatori*, sunt mecanisme destinate a controla cheltuielile comunitare aferente organizării comune a pieței.

*Stabilizatorii se aplică pe baza unui principiu fundamental: dacă producția depășește un nivel determinat (cantitatea maximă garantată — CMG), atunci sprijinul acordat agricultorilor se reduce automat. Reducerea se aplică însă ansamblului producției și nu numai părții ce depășește CMG.*

*Măsurile întreprinse în acest domeniu au contribuit în bună măsură la finanțarea acțiunilor menite să:*

- *reducă producțiile excedentare;*
- *amelioreze transformarea și comercializarea produselor agricole și silvice;*
- *amelioreze folosința neagricolă a terenurilor arabile;*
- *protejeze mediul înconjurător și să încurajeze împădurirea terenurilor.*

b) *Etapa I — reforma Mc Shary.* Conștientă de nevoia unei restructurări substanțiale, Comisia a înaintat noi propuneri de reformă în anul 1991. În aceste propuneri de reformă, Comisia a declarat că singura opțiune viabilă oferită agriculturii comunitare pe termen lung *rezidă într-o politică de prețuri competitive.* Numai această formulă permite Uniunii să facă față unei concurențe inevitabile, atât pe piața internă, cât și pe piețele mondiale. *Reforma politicii agricole trebuie să-i incite pe agricultori să recurgă la metode de producție mai puțin intensive, care să reducă impactul negativ asupra mediului și să contribuie la diminuarea excedentelor.*

În iunie 1992 Consiliul de Miniștri ai Agriculturii a adoptat reforma PAC, cea mai radicală din istoria sa. Aceasta reformă presupunea o profundă reorientare a politicii agricole comunitare (reducerea prețurilor de sprijin ale UE susținute de plăți compensatorii, acolo unde se aplicau retrageri de loturi de teren din circuitul agricol). În plus, s-au plătit prime suplimentare vizând bovinele, când densitatea era inferioară numărului de 1,4 unități de vite pe hectar. Acest lucru scoate în evidență puternicul impuls care se dă *extensificării* metodelor de producție în comparație cu dezvoltarea intensivă a agriculturii de până la reforma din 1992.

*Scopul noii politici agricole era să asigure corelarea ofertei cu cererea fără să afecteze viața fermierilor din mediul rural.*

c) *Etapa a II-a — „AGENDA 2000”.* În decembrie 1997 șefii de stat și de guvern din țările membre au luat decizia istorică să inițieze o nouă largire a Uniunii. Comunitatea a stabilit, de asemenea, programe precum PHARE, în scopul sprijinirii țărilor candidate în procesul aderării. În domeniul agriculturii, programele de sprijin au cuprins domenii foarte vaste: de la reforma funciară până la dezvoltarea de noi forme de management și promovarea modernizării sectorului agro-industrial.

„Agenda 2000” este documentul strategic aprobat ca urmare a ședinței Consiliului Miniștrilor Agriculturii de la Berlin din 1999 prin care dezvoltarea rurală

a devenit (într-un document oficial) al doilea pilon al Politicii Agricole Comune (PAC), urmărindu-se consolidarea creșterii concurențiale și asigurarea locurilor de muncă, modernizarea sectorului prin introducerea cerințelor de protejare a mediului înconjurător.

„Agenda 2000” a lansat două noi instrumente financiare de pre-aderare. Unul dintre acestea, SAPARD, era destinat ajustărilor structurale din agricultură. O contribuție anuală de 500 de milioane de EURO era acordată anual din FEOGA — Garanții, pentru cele 12 țări candidate. S-a acordat prioritate măsurilor vizând creșterea eficienței fermelor și industriei agro-alimentare, inițiativelor privind îmbunătățirea managementului pământului și altor resurse naturale, încurajarea diversității economice în zonele rurale, programelor de promovare a agriculturii durabile.

Principalele caracteristici:

— *un sector agricol competitiv* care să poată face față, în mod treptat, competiției de pe piețele internaționale fără să fie nevoie să recurgă la subvenții care sunt din ce în ce mai puțin acceptate la nivel internațional;

— *metode de producție sănătoase și care protejează mediul*, capabile să furnizeze produse de calitate în varietățile cerute de populație;

— *forme diverse de agricultură*, bazate pe practici tradiționale care nu sunt numai orientate către un nivel mare de producție, dar care caută să mențină frumusețile naturii și ale peisajului rural, precum și comunități rurale dinamice și active, generând și menținând nivelul de ocupare al forței de muncă;

— *o politică agricolă mult mai simplă și mai simplă de înțeles*, care stabilește clar linii de separație între deciziile ce trebuie luate în comun și cele ce rămân în competența Statelor Membre;

— *o politică agricolă care stabilește clar că cheltuielile* pe care ea le implică sunt justificate de serviciile pe care fermierii le furnizează societății în sens larg.

d) *Etapa a III-a.* În iunie 2003 a fost adoptată o nouă reformă a PAC, care a schimbat substanțial modul de susținere a agriculturii în statele membre ale UE și care trebuie să se deruleze pe etape până în anul 2013. Este introdusă schema unică de plăți pe suprafață (SUP) pentru fermierii din spațiul comunitar european, plăți independente de producție (decuplare de producție). Sunt menținute anumite elemente cuplate, limitate, pentru a evita abandonarea producției. *Plata directă este legată de respectarea standardelor de mediu, siguranța alimentelor, sănătatea plantelor și animalelor, ca și de cerința de a păstra tot terenul agricol într-o stare bună din punct de vedere agricol și al mediului înconjurător.* Reforma PAC din 2003 prevedea o politică de dezvoltare puternică cu alocări bugetare relativ mari, noi măsuri de promovare a protecției mediului, a calității și bunăstării animalelor și pentru a ajuta fermierii să satisfacă standardele de producție ale UE. Se prevedea o reducere a plăților directe — modulare — pentru fermele mari. Are loc o revizuire a politicii pieței. Sunt stabilite reformări ale sectoarelor: orez, grâu dur, alune, cartofi pentru amidon, furaje uscate.

Obiectivele noii reforme vizează:

— menținerea comunității între producători și exporturile de produse agricole prin creșterea competitivității agricole atât pe piețele interne, cât și internaționale, respectiv regionale;

- diminuarea producției până la nivelul cererii manifestate pe piață;
- concentrarea ajutorului pentru menținerea veniturilor asupra acelor care au în mod evident o mai mare nevoie de sprijin;
- încurajarea agriculturilor în sensul neabandonării terenurilor;
- protejarea mediului și dezvoltarea potențialului natural al statelor.

Elementul central al pachetului de reformă se regăsește în reducerea accentuată a prețurilor de intervenție la produsele cheie și scoaterea din cultură a unor terenuri arabile. Pentru compensarea pierderilor de venit rezultate din aceste două măsuri agricultorii primesc compensații sub formă de plăți directe pe hectar sau pe cap de animal.

Totodată, noua reformă PAC este un pas crucial în ceea ce înseamnă sprijinul fermierilor pentru a deveni mai orientați către cerințele pieței, adică de a produce ceea ce se cere pe piață, produse mai competitive pe piețele Uniunii Europene cât și pe cele ale lumii, în timp ce primesc încă un sprijin financiar considerabil. În același timp, reforma încurajează producerea acelor produse de calitate superioară, potrivit anumitor standarde, oferind totodată o siguranță alimentară crescută.

### *PAC și România*

Discuțiile curente asupra PAC constituie una dintre cele mai importante debateri din acest moment în UE. România ar trebui să își construiască o poziție clară în acest domeniu, având în vedere că agricultura este unul dintre cele mai importante sectoare interne, generând 12% din PNB. Aproximativ 40% din populația activă lucrează în agricultură, cei mai mulți în ferme de semi-subzistență, fără o legătură directă cu piața.

Una dintre cele mai proaste infrastructuri rurale din Europa afectează dezvoltarea agriculturii. Fermele de subzistență dețin în medie doar 1,5 hectare de pământ. Așa că orice decizie asupra reformării PAC luată la Bruxelles poate avea un impact dramatic asupra peisajului economic și social din România.

Din cele circa 9,5 mil. de teren arabil existent în anul 1990, în prezent mai sunt disponibile pentru aplicarea PAC doar circa 5,5 mil. ha. (2 mil. ha. sunt scoase din uz, iar cca. 2 mil. ha aparțin unor gospodării țărănești de sub 1 ha care nu pot beneficia de fonduri europene).

În România o exploatare agricolă medie are circa 3,5 hectare, față de 80-100 ha. în UE, unde 50 de hectare reprezintă doar pragul de rentabilitate, adică egalizarea veniturilor cu cheltuielile.

Conform PAC gestionarea banilor comunitari se face în exclusivitate de la Bruxelles (ministerul român al agriculturii poate avea doar unele nesemnificative intervenții în afara PAC).

Aceste fonduri sunt gestionate în România prin două agenții: Agenția de Plăți pentru Dezvoltare Rurală și Pescuit, a fost înființată prin Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 13 din 27 februarie 2006, prin reorganizarea Agenției SAPARD și a primit acreditarea de funcționare la finalul anului 2007 și *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură* (APIA) care funcționează în subordinea Ministe-

rului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, în baza Legii 1/2004 cu modificările și completările ulterioare<sup>5</sup>.

Pentru a fi prinsă în bugetul PAC, în anul 2006 România a transmis la Bruxelles *Programul Național de Dezvoltare Rurală* — PNDR, beneficiind astfel de următoarele fonduri:

a) *Susținerea pieței și a veniturilor* — Pilonul I

Valoarea totală alocată (2007-2013) prin FEGA este de 4,5 miliarde euro, pentru plăți directe — nerambursabile.

b) *Sprijinul pentru Dezvoltarea Rurală pentru 2007-2013* - Pilonul II (pe 4 Axe prioritare (direcții prioritare): Axa prioritară 1: *Îmbunătățirea competitivității sectoarelor agricol și forestier*; Axa prioritară 2: *Îmbunătățirea mediului și a spațiului rural*; Axa prioritară 3: *Îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale și diversificarea*; Axa LEADER).

Fondurile de 7,5 miliarde de euro acordate prin FEADR reprezintă o adevărată oportunitate pentru finanțarea spațiului rural din România. Prin FEADR se acordă o finanțare reprezentând 50-70% din valoarea eligibilă a proiectului.

### *„Efecte colaterale“ privind România*

O problemă majoră a agriculturii românești o reprezintă ponderea mare a agricultorilor în totalul populației ocupate, precum și numărul mare de fermieri vârstnici. Pentru acest aspect UE propune pentru agricultura comunitară aplicarea unei scheme de pensionare anticipate (*early retirement scheme*) care poate garanta venituri totale de până la 150.000 euro/fermier (în tranșe egale timp de 10 ani). La rândul lor autoritățile române vor trebui să aplice această schemă care va presupune ca fermierii mai în vârstă (minim 55 ani) să înceteze definitiv toate activitățile agricole comerciale, iar utilizarea terenului să fie transferată altor fermieri mai tineri care vor trebui să demonstreze că pot îmbunătăți viabilitatea exploatațiilor. De asemenea, până în 2013 peste 50% din populația ce trăiește în mediul rural ar trebui să sufere un proces de reconversie profesională (agroturism, organizarea în ateliere de mici meșteșugari etc.) sau să se îndrepte spre oraș.

În cazul laptelui, cota națională de lapte — producție care intră pe canalele comerciale și care beneficiază de subvenții —, este de 3.057.000 t pe an, și este asigurată de un număr de 826.000 de vaci de lapte, la o producție medie de 3.700 litri pe cap de vacă. În prezent în România există 1.741.500 capete de vaci de lapte. Diferența în plus va fi utilizată pentru producerea de lapte destinat autoconsumului în gospodării. O parte din aceste gospodării vor fi eligibile pentru sprijinul acordat fermelor de semisubzistență (1000 euro pe an timp de maxim 5 ani), în vederea transformării lor în ferme comerciale.

O situație mai delicată se întâlnește în sectorul de tăiere și procesare a cărnii. La momentul actual, doar 19 unități de procesare a cărnii corespund normelor

<sup>5</sup> Dumitru Oprea, Gabriela Meșniță, *Fonduri Europene pentru România în perioada 2007-2013*, Iași, Ed. Libris, 2007, pp. 187-234.

UE. Aceste unități acoperă doar 25% din producția actuală de carne și produse din carne.

Conform prevederilor *Tratatului de aderare a Bulgariei și României la Uniunea Europeană* — 2005, România a obținut următoarele perioade de tranziție: 3 ani, până la 31.12.2009, pentru modernizarea și re tehnologizarea a 26 de abatoare și unități de procesare a cărnii, precum și a două unități de procesare a cărnii de pasăre, conform cerințelor UE și modernizarea și re tehnologizarea unităților de procesare a laptelui; 8 ani, până la 31.12.2014, pentru eliminarea soiurilor hibride de viță de vie interzise de *acquis*-ul viței de vie al UE (aspecte pe care nu o să le analizăm) și 3 ani, până la 31.12.2009, pentru a acorda subvenții de stat pentru: calitatea laptelui, carne de porc și pasăre, motorină, irigații, rentă viageră — pentru cei care au vândut sau dat în arendă terenurile agricole (*considerate după această dată ajutoare de stat, dar interzise în spațiul comunitar*). Agricultorii au pierdut, începând cu 1 ianuarie 2010, de exemplu: între 100 și 120 de lei pentru porcii crescuți, 1,6 lei pentru kilogramul de carne de pasăre, 30 de bani pentru litru de lapte și 1 leu pentru litrul de motorină)<sup>6</sup>.

Dorim să evidențiem doar acest aspect, dincolo de cât au pierdut sau vor pierde agricultorii români pe termen mediu și lung din lipsa unor măsuri eficiente și a unei viziuni politice privind acest domeniu. „Uitând” atât guvernării cât și fermierii că subvențiile nespecifice spațiului comunitar au încetat, începând cu 1 ianuarie 2010, s-au accesat bani prin FEADR, fermierii făcând corespunzător și credite substanțiale la bănci, pe baza unui *cash-flow* calculat cu prețuri subvenționate la: apă pentru irigații, energie electrică, motorină etc. Dacă Guvernul nu găsește rapid o soluție privind introducerea și a acestor subvenții într-o schemă comunitară, vom asista la noi eșecuri în acest domeniu.

Piața legumelor și fructelor este sufocată de importuri slabe calitativ și unele chiar toxice (producția internă acoperind doar circa 25 % din necesar).

Piața cerealelor a fost „acaparată” de companiile multinaționale (încă înainte de intrarea în UE), care dictează deja prețul grâului de panificație. *În acest context nici un știm cine încasează real subvențiile comunitare pe hectar* (în România de circa 120 euro la ha., în timp ce pentru Ungaria se plătește circa 500 euro la ha, iar pentru Franța circa 700 euro la ha.) *întrucât subvențiile nu se iau pe cetățenie, ci pe hectar arabil deținut!*

Dacă mai adăugăm faptul că în cei trei ani de la aderare am accesat circa 10% din fondurile europene (fonduri structurale, FSE, PAC etc.) — când după numai 2 ani de la aderarea la UE Republica Cehă avea un grad de absorbție de 26%, Estonia 29%, Ungaria 32,5%, Letonia, Lituania și Polonia câte 25%, Slovacia 27,5%, iar Slovenia 34% — în timp ce am cotizat anual la bugetul UE cu circa 1,5 miliarde euro, *ne putem face un tablou general privind modul cum am fructificat avantajele integrării.*

Pentru România, despre care decenii în șir s-a vorbit, în general cu argumente solide, ca despre o țară cu un mare potențial agricol, lipsa unei viziuni de ansam-

<sup>6</sup> Tratatul de aderare a Bulgariei și României la Uniunea Europeană — 2005, Anexa VIII, Dezvoltarea Rurală, Legea nr. 157/2005.

blu asupra pieței europene și mondiale a produselor agricole și a oricărei tentative de a elabora o strategie de dezvoltare, noua reformă PAC se constituie într-o mare provocare, pentru că acest mecanism urmează să ne furnizeze banii cu care se presupune că ar trebui să ne modernizăm agricultura. Dacă adăugăm și faptul că viitoarea reformă PAC este menită să reducă substanțial subvențiile UE pentru agricultură, reducere necesară atât pentru soluționarea negocierilor Runderi Doha a Organizației Mondiale a Comerțului, cât și pentru creșterea competitivității agriculturii comunitare pe piața mondială, avem un tablou destul de contradictoriu privind viitorul agriculturii românești.

### Concluzii

La solicitarea Comisiei Europene mediile de specialitate comunitare și țările membre au prezentat puncte de vedere privind *reforma radicală PAC* (ce vizează *perioada 2014-2020*) mult mai dureroasă și radicală, cel puțin pentru țările noi intrate în UE. Se vorbește de o reducere substanțială a bugetului comunitar agricol (rămânând în jur de 15% din PIB-ul comunitar) concomitent cu eliminarea cotelor la lapte și la alte produse. Iar proiectul acestei noi reforme este construit și promovat de actualul comisar pentru agricultură, propus de România, domnul Dacian Cioloș.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona agricultura a intrat sub procedura codeciziei, iar Parlamentul European a obținut puterea și asupra bugetului pentru agricultură. Eurodeputații vor decide, împreună cu Consiliul UE, viitorul politicii agricole comune.

Comisarul pentru agricultură a transmis spre dezbateră Parlamentului European viitoarea strategie PAC (dezbătută și votată la nivel de comisie de specialitate în luna iulie 2010).

În raportul său privind viitorul PAC după 2013, George Lyon, membru al comisiei de specialitate (Grupul Alianței Liberalilor și Democraților pentru Europa), a identificat cinci puncte cheie: securitatea alimentară și comerțul echitabil; agricultura în toată Europa; biodiversitatea și protecția mediului; durabilitate; creștere ecologică.

Creșterea costului energiei și necesitatea reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră reprezintă constrângeri majore pentru creșterea producției.

Agricultura europeană și de pretutindeni va trebui să producă mai multă hrană, utilizând mai puține terenuri, apă și energie.

### BIBLIOGRAFIE

- Bahrin, Dorel, *Studii Europene*, București, Editura Victor, 2009, pp. 74-79;  
Brown, R.L., *Eco-Economie*, București, Editura Tehnică, 2002, pp. 19-36;  
Fuerea, Augustin, *Drept comunitar al afacerilor*, București, Editura Universul Juridic, 2006, pp. 301-308;

- Oprea, Dumitru; Meșniță, Gabriela, *Fonduri Europene pentru România în perioada 2007-2013*, Iași, Editura Libris, 2007, pp. 187-234;
- Bellamy, Rose V. C., G. Child, *Common Market Law*, London, Ed. Sweet & Maxwell, 2001, pp. 101-109;
- Zaharia, Letiția, *Agricultura Uniunii Europene sub impactul Politicii Agricole Comune*, București, Editura Ceres, 2009, pp. 79-92.
- Tratatul de aderare a Bulgariei și României la Uniunea Europeană — 2005, Anexa VIII, Dezvoltarea Rurală, Legea nr. 157/2005;
- Directive și regulamente privind piața internă adoptate până la 01.10.2009, [http://ec.europa.eu/internal\\_market/score/docs/relateddocs/list-dir/im-directives\\_ro.pdf](http://ec.europa.eu/internal_market/score/docs/relateddocs/list-dir/im-directives_ro.pdf).